

สภาพการณ์สุขภาพของประชาชนดังกล่าวนี้ มีแนวโน้มที่จะสูงขึ้น โดยเฉพาะในเขตชนบท ซึ่งเป็นพื้นที่ขาดแคลนทันตแพทย์ที่จะให้ความรู้ในการป้องกัน หรือ ให้การบำบัดรักษาอย่างมีประสิทธิภาพ (จำนวนทันตแพทย์ในปัจจุบัน : ประชากร 1 : 30,000) ดังนั้น การศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของประชาชนจึงเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง ที่จะค้นหาข้อมูลเหล่านี้ นำไปวางแผนมาตรการป้องกัน และแก้ไขปรับปรุงทันตสุขภาพ ของประชาชน (โดยเฉพาะประชาชนในเขตชนบทซึ่งยังขาดความรู้ในเรื่องทันตสุขภาพ) ให้ดียิ่งขึ้นโดยอาศัยข้อมูลหลายด้านจากการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลระหว่างตัวแปรด้านสังคม เศรษฐกิจ และประชากรบางประการต่อพฤติกรรมด้านทันตสุขภาพของประชาชน และศึกษาข้อเท็จจริงในด้านการบำบัดรักษาทันตอนามัยของประชากรในเขตตำบลหัวเขาแดง อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

สมมติฐานการวิจัย

ตัวแปรด้านสังคมและเศรษฐกิจ (การศึกษา, รายได้, และอาชีพ) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของประชาชนในชนบท

กรอบแนวคิดในการศึกษา

พฤติกรรมทางทันตสุขภาพของบุคคล อาจเกิดจากอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ จากแนวคิดของ Kriesberg และ Treiman (1962 : 28 - 45) ได้ศึกษาโดยเน้นเกี่ยวกับเรื่องของความภาคภูมิใจของบุคคลที่มีผลต่อพฤติกรรมทางทันตสุขภาพ กล่าวคือ ผู้มีรายได้อสูง (high-income) จะมีความสนใจในเรื่องทันตสุขภาพสูง และทันตแพทย์ที่ให้การรักษาก็จะมีความกระตือรือร้นในการให้การดูแลผู้ป่วยที่มีรายได้อสูง มากกว่าผู้ป่วยที่มีรายได้อต่ำ และยังพบว่า ผู้มีรายได้อสูง จะแสวงหาบริการทางทันตบริการทันตกรรมสูง ต่อมาในปี 1970 Rayner ได้พัฒนาแนวคิดของ Kriesberg และ Treiman โดยนำมาศึกษาเกี่ยวกับประชากรตัวอย่างในเมือง Buffalo, New York พบว่า พฤติกรรมทันตสุขภาพอนามัยของประชากรตัวอย่างที่ศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับชั้นของสังคม (Social class) ค่านิยม (Dental values) สถานภาพทางเศรษฐกิจ (Relative wealth) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Harold Gould (1957) และ Foster (1962) ในเรื่องของพฤติกรรมทางทันตสุขภาพอนามัยของสังคมที่กำลังพัฒนาว่ามีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ที่สำคัญคือ สถานภาพทางเศรษฐกิจ ความผสมผสานทางวัฒนธรรม (Relative acculturation)

แนวคิดอีกแนวคิดหนึ่ง ที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาแหล่งบริการเมื่อเจ็บป่วย ที่สำคัญคือ แนวคิดของ Fabrega (1972) เน้นถึง Systems Model ซึ่งมีอยู่ 4 ระบบที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการแสวงหาแหล่งบริการเมื่อเจ็บป่วย ดังนี้

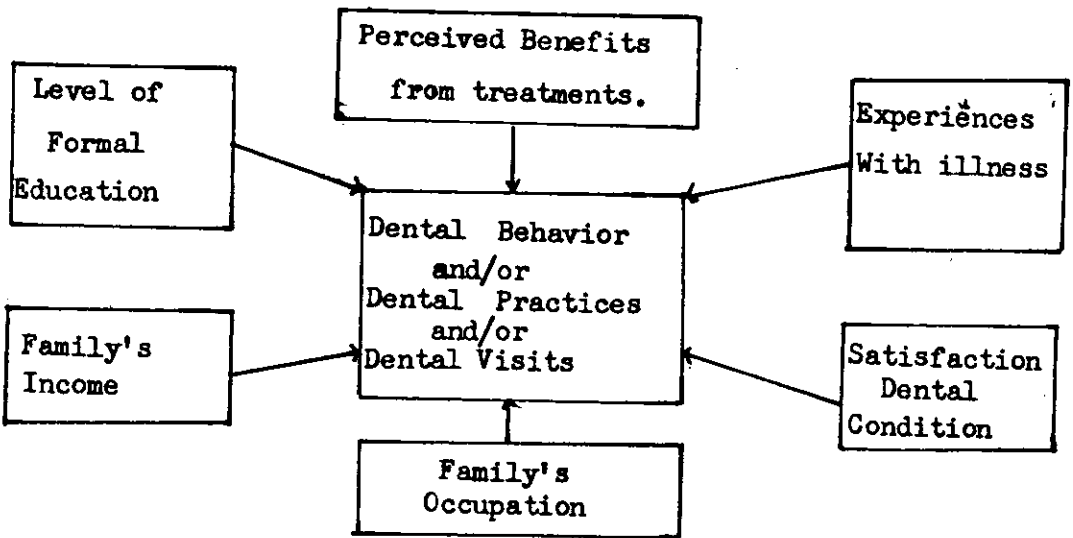
1. The biological system เป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงระบบชีววิทยาของร่างกาย และจิตใจ
2. The Social system เป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ในสังคม ความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติตัวในสังคม

3. The phenomenologic system ซึ่งเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ในเรื่องความเจ็บป่วย

4. The memory system เน้นเรื่องของระบบความจำในเรื่องของการไปรับบริการสุขภาพอนามัย

ดังนั้น งานวิจัยนี้ จึงได้อาศัยแนวคิดและผลงานวิจัยของนักวิชาการต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ มาพัฒนาเพื่อศึกษาถึงอิทธิพลทางสังคม และเศรษฐกิจที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของประชาชนชนบทในประเทศไทยโดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

แผนภูมิที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดตัวแปรต่าง ๆ ทางสังคม เศรษฐกิจ และตัวแปรอื่น ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ

คิดแปลงจาก : Rayner, J, F Socioeconomic Status and Factors Influencing the Dental Health Practices of Mothers. American Journal of Public Health, 60, 7 : 1250-58 July, 1970

ขอบเขตและข้อจำกัดการวิจัย

1. การวิจัยนี้ เน้นการศึกษาเฉพาะอิทธิพลระหว่างตัวแปรต้นสังคม และ เศรษฐกิจต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของประชาชน โดยศึกษาเฉพาะปัจจัยด้าน ผู้รับบริการเท่านั้น มิได้นำปัจจัยด้านผู้ให้บริการมาพิจารณา ดังนั้น การวิจัยนี้ จึงอาจจะครอบคลุมปัจจัยได้เพียงบางประการที่เชื่อว่า มีความสำคัญต่อพฤติกรรมด้านการดูแลสุขภาพของประชาชนในเขตชนบท

2. การวิจัยนี้ ศึกษาเฉพาะพฤติกรรมด้านทัศนสุขภาพของหัวหน้าครัวเรือน หรือผู้แทนหัวหน้าครัวเรือน ที่อาศัยในของตำบลเขาแดง อำเภอสบสาย อัย จังหวัดสงขลา

คำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

พฤติกรรมทัศนสุขภาพ	หมายถึง	การกระทำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาวะทัศนสุขภาพ
ทัศนสุขภาพ	หมายถึง	ลักษณะ หรือสิ่งที่บ่งชี้ถึงสุขภาพของฟัน เหงือกและช่องปาก ตลอดจนอวัยวะข้างเคียงที่เกี่ยวข้อง
ความรู้ ความเข้าใจ	หมายถึง	การรับรู้ของบุคคลจนสามารถนำความรู้ทัศนสุขภาพมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
บริการทัศนสุขภาพ	หมายถึง	บริการทุกประเภทที่สนองตอบความต้องการของผู้แสวงหาบริการทัศนสุขภาพ
ผู้รับบริการทัศนสุขภาพ	หมายถึง	บุคคลที่มารับคำปรึกษา และรับการบำบัด รักษาเกี่ยวกับทัศนสุขภาพ
อัตราค่าบริการ	หมายถึง	อัตราเงินที่ผู้ไปรับบริการจะต้องจ่าย ให้แก่ผู้ให้บริการในการเข้ารับบริการด้านทัศนสุขภาพ

ผู้ให้บริการด้านทัศนศึกษา	หมายถึง	ทันตแพทย์, ผู้ช่วยทันตแพทย์ เจ้าหน้าที่อนามัย พยาบาล และบุคลากรต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับด้านทันตกรรม
หัวหน้าครอบครัว	หมายถึง	ผู้มีฐานะทาง เศรษฐกิจสูงกว่าและเป็นผู้เกิดก่อน สมาชิกในครอบครัว ซึ่งจะเป็นชายหรือหญิงก็ได้
รายได้	หมายถึง	รายได้การประกอบอาชีพของหัวหน้าครอบครัว โดยคิดรายได้อรวม (gross income) เฉลี่ย เป็นรายปี
อาชีพ	หมายถึง	ลักษณะงานที่บุคคลนั้นทำในเชิง เศรษฐกิจโดยได้รับค่าจ้างตอบแทนจากการใช้แรงงานเป็นตัวเงิน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรูปแบบพฤติกรรมด้านทัศนศึกษาของประชาชนในตำบลเขาแดง อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา
2. ทราบสาเหตุที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของประชาชนในตำบลเขาแดง อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา
3. ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับเจ้าหน้าที่ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ในการจัดการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยที่เหมาะสมแก่ประชาชนในชนบทที่ยากจน เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น